

Fråga om utformningen av beslut om omedelbart omhändertagande enligt 6 § LVU

Den 1–3 oktober 2008 gjorde JO en inspektion av Social- och omsorgsnämnden i Gotlands kommun. Vid inspektionen gjordes vissa iakttagelser när det gällde utformningen av beslut om omedelbart omhändertagande enligt 6 § LVU. I inspektionsprotokollet uttalade *JO André* i denna del följande.

Utformning av beslut om omedelbart omhändertagande

Socialnämnden får med stöd av 6 § LVU besluta att den som är under 20 år omedelbart ska omhändertas, om det är sannolikt att den unge behöver beredas vård med stöd av LVU och rättsens beslut om vård inte kan avvaktas med hänsyn till risken för den unges hälsa eller utveckling eller till att den fortsatta utredningen allvarligt kan försvåras eller vidare åtgärder hindras. Om socialnämndens beslut om omhändertagande inte kan avvaktas, får nämndens ordförande eller någon annan ledamot som nämnden har förordnat besluta om omhändertagande.

Det finns få bestämmelser om hur förvaltningsmyndigheter ska utforma sina beslut. Av 20 § förvaltningslagen (1986:223) framgår dock att ett beslut varigenom en myndighet avgör ett ärende ska innehålla de skäl som har bestämt utgången, om ärendet avser myndighetsutövning mot någon enskild. Från skyldigheten att motivera beslutet finns vissa undantag, bl.a. om ärendet är så brådskande att det inte finns tid att utforma skälen.

Bestämmelsen om skyldigheten att enligt 20 § förvaltningslagen motivera ett beslut gäller endast beslut varigenom en myndighet avgör ett ärende, dvs. slutliga beslut. Härmed avses beslut varigenom en myndighet avgör ett ärende i sak men också beslut genom vilka en myndighet avvisar eller skriver av ett ärende (se bl.a. Hellners/Malmqvist, Förvaltningslagen med kommentarer, 2 uppl. s. 225, och Bohlin/Warmling-Nerep, Förvaltningsrättens grunder, 2 uppl. s. 150 f.).

Ett beslut om omedelbart omhändertagande avser myndighetsutövning mot enskild. Beslutet utgör emellertid inte ett slutligt beslut och bestämmelsen i 20 § FL blir därför inte direkt tillämplig på ett sådant beslut. Detta innebär givetvis inte att inte

skälen för beslutet, särskilt som det har ingripande verkningar för den enskilde, ska klargöras.

Det finns inte i LVU någon bestämmelse om hur beslut om omedelbart omhändertagande ska utformas. Något krav kan knappast uppställas på att det i själva beslutshandlingen, som oftast är en blankett, lämnas en mer ingående motivering till varför nämnden har ansett att det är sannolikt att den unge bör beredas vård med stöd av LVU. Underlaget för omhändertagandebeslutet återfinns i stället som regel i en särskilt upprättad handling. I beslutshandlingen bör det däremot anges huruvida omhändertagandet har föranletts av sådana omständigheter som avses i 2 § och/eller 3 § LVU (jfr prop. 1979/80:1 Del A s. 590). Om den unge efter omhändertagandebeslutet placeras i ett särskilt ungdomshem, ett s.k. §12-hem, har hemmet särskilda befogenheter beträffande den som vårdas på grund av sådana omständigheter som avses i 3 § LVU. Hemmets befogenheter är däremot begränsade beträffande den som är intagen med stöd av 2 § LVU. Det är därför viktigt att det av ett beslut om omhändertagande framgår med stöd av vilken bestämmelse som den unge har omhändertagits.

I några av de beslut som jag tog del av under inspektionen angavs det inte alltid uttryckligt om beslutet om omhändertagande grundades på sådana omständigheter som avses i 2 § och/eller 3 § LVU. Som framgår av det nyss anförda bör besluten enligt min mening utformas så att det inte råder någon osäkerhet i den delen. I detta sammanhang vill jag upplysa om att jag i ett beslut den 3 juli 2008, JO:s dnr 4613-2006, ifrågasatt om inte bestämmelsen i 6 § LVU borde förtydligas när det gäller huruvida nämnden bör ange vilken bestämmelse som beslutet grundas på. Jag sände därför kopia av det beslutet till Socialdepartementet för kännedom. Jag framhöll att det under alla förhållanden finns ett behov av råd till kommunerna om hur ett beslut om omedelbart omhändertagande bör utformas såvitt här är i fråga. En kopia av beslutet skickades därför även till Socialstyrelsen för kännedom.

Huruvida besluten om omhändertagande grundades på sådana omständigheter som anges i 2 § och/eller 3 § LVU framgick som regel av det som anfördes i beslutshandlingen under rubriken ”Utredning”. Där fanns i flera fall en mycket ingående redogörelse för nämndens kontakter med den unge och hans eller hennes familj och de omständigheter som hade föranlett omhändertagandet. Detta föranleder mig att kommentera frågan om huruvida den redovisningen omfattats av sekretess eller inte; detta får betydelse om någon begär att få ta del av beslutet hos nämnden eller hos en allmän förvaltningsdomstol.

Vid det avslutande mötet uppgav förvaltningen att vissa av de uppgifter som hade tagits in i omhändertagandebeslut under rubriken ”Utredning” omfattas av sekretess och därför inte skulle lämnas ut vid en utlämnandeframställning.

Enligt 7 kap. 4 § första stycket sekretesslagen (1980:100) gäller sekretess inom socialtjänsten för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon honom eller henne närstående lider men. Sekretessen gäller dock inte beslut om omhändertagande,

beslut om vård utan samtycke och beslut om sluten ungdomsvård. Beslut om omedelbart omhändertagande enligt 6 § LVU är alltså alltid offentliga.

I propositionen till sekretesslagen anfördes att alla beslut om omhändertagande eller vård av någon utan samtycke är offentliga. Någon närmare kommentar om vad som avsågs med ett beslut gjordes inte (prop. 1979/80:2 Del A s. 182). I kommentaren till sekretesslagen anføres att det endast är beslutet och skälen för beslutet som är offentliga. För uppgifter i det bakomliggande materialet kan sekretess gälla (Regner m.fl., Sekretesslagen – En kommentar, s. 7:25).

Det kan diskuteras om uppgifter, som normalt omfattas av sekretess hos socialnämnden, blir offentliga genom att de tas in i själva beslutshandlingen. Jag skulle därför för egen del förorda att man är återhållsam med att i beslutshandlingen redovisa uppgifter som rör bl.a. den unges personliga förhållanden. De omständigheter som ligger till grund för nämndens omhändertagandebeslut bör i stället redovisas till länsrätten i en särskild promemoria.

När det gäller utformningen av besluten om omedelbart omhändertagande vill jag avslutningsvis tillägga att det i ett fall inte hade angetts vilken dag som beslutet fattades. Det ligger i sakens natur att den uppgiften ska finnas med i ett omhändertagandebeslut. Om uppgiften inte finns i beslutet kan det vara svårt för länsrätten att avgöra om beslutet har underställts i rätt tid (se 7 § LVU).